

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
15/1336

Vår referanse:
201502244-7 008xA 08-18

Sted, Dato
Oslo, 30.09.2015

HØRING - UTKAST TIL ENDRINGER I LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGEN

Vi viser til høringsbrev av 11. juni 2015.

Høringen gjelder forslag om adgang til dispensasjon fra taushetsplikt for sosialtjenesten, slik at enkelte opplysninger kan utleveres til politiet og kriminalomsorgen.

Politidirektoratet har forelagt høringen for et utvalg underliggende instanser. Direktoratet har mottatt uttalelser fra Kripos og Oslo politidistrikt, som følger vedlagt i kopi.

Politidirektoratet vil innledningsvis bemerke at vi, i likhet med Oslo politidistrikt og Kripos, støtter lovforslaget. Direktoratet mener at politiet, ved å få enklere tilgang til opplysninger fra kommunen, vil bekjempe kriminalitet på en mer effektiv og ressursbesparende måte.

Behov for klar hjemmel

Kripos fremholder i sin høringsuttalelse at unntaket fra taushetsplikten er av en slik art at det bør kunne hjemles direkte i loven. De peker på hensynet til forutberegnelighet for brukere av sosialtjenesten og for politiet og kriminalomsorgen, samt hensynet til en effektiv forvaltning.

Det er foreslått at unntak fra taushetsplikten skal gis gjennom en dispensasjonshjemmel i sosialtjenesteloven § 44. Politidirektoratet vil bemerke at det på et område med tungtveiende personvern hensyn vil være viktig med en klar og tydelig hjemmel. Vi mener det kan stilles spørsmål ved om den foreslåtte hjemmelen er klar nok. Slik direktoratet forstår forslaget, vil det være sosialtjenesten (via et generelt dispensasjonsvedtak) som skal vurdere om vilkårene for utlevering er tilstede, herunder hvilke opplysninger som omfattes av plikten. Det kan være grunn til å gi klarere retningslinjer for denne vurderingen, både mht. nødvendighetskriteriet og hvilke opplysninger som skal utleveres, se nedenfor.

Hvem det kan utleveres til

Politidirektoratet bemerker videre at lovforslagets ordlyd er vid, da den viser til at taushetsbelagte opplysninger kan utleveres til "politiet" og kriminalomsorgen, for at "disse myndighetene skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver". Direktoratet mener at det kan oppstå tvil om hva som menes med "politiet", da politiet utøver myndighet både i polisizære

Politidirektoratet

POD
Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post:
politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Giro:
www.politi.no

saker og forvaltningssaker. Høringsnotatet gir riktignok noen eksempler (etterlysning av straffedømte, avhør av mistenkte og vitner og forkynnelse av dommer), men ingen generelle overordnede føringer. På utlendingsfeltet har politiet i dag mulighet til å innhente bestemte taushetsbelagte opplysninger etter nærmere bestemte vilkår i utlendingsforskriften. Etter anmodning kan politiet eksempelvis få opplysninger fra sosialtjenesten om utlendingens identitet og kontaktinformasjon i forbindelse med vedtak etter utlendingsloven § 90, uten hinder av sosialtjenestens taushetsplikt. Politidirektoratet mener at det bør framgå av proposisjonen at forslaget gjelder politiets behov for opplysninger både til politimessige formål og forvaltningsvirksomhet. Grensen mellom politiets kriminalitetsbekjempelse og forvaltningsvirksomhet er ikke alltid like klar, og behovene kan også være sammenfallende.

Nærmere om nødvendighetskriteriet

Lovforslaget oppstiller som vilkår for at opplysningene kan innhentes at de må være "nødvendige" for at politiet skal løse sine oppgaver. Politidirektoratet mener at det er politiet som står nærmest til å vurdere hva som er nødvendig. Direktoratet mener videre at det bør fremgå i proposisjonen at nødvendighetskriteriet ikke skal forstås snevert. Bestemmelsen bør ikke tolkes slik at det skal være et vilkår for utlevering av opplysningene at de faktisk får avgjørende betydning i den konkrete saken som politiet håndterer. Hvorvidt opplysningen er nødvendig for resultatet, vil uansett kunne være vanskelig å vurdere før politiet har sett informasjonen.

Kripos peker på at de antar at vilkåret om at nødvendigheten må være "godtgjort" innebærer en forutsetning om at det er sosialtjenesten som skal vurdere om den informasjonen som gis for å få utlevert opplysningene, er tilstrekkelig for å fylle vilkåret "godtgjort". Etter Kripos' oppfatning er det politiet selv som må ta ansvar for at opplysningene det bes om er nødvendige. De viser i denne sammenheng til politiregisterloven § 5 jf. § 4, hvor det fremgår at politiet bare kan behandle opplysninger når det er nødvendig ut fra formålet de er innhentet for eller til andre politimessige formål, med mindre det er bestemt i lov eller i medhold av lov at retten til behandling er begrenset, eller at opplysninger kan behandles til andre formål enn de politimessige. M.a.o. er politiet pålagt bare å behandle (herunder innhente) opplysninger når det er nødvendig for å løse pålagte offentlige oppgaver.

Kripos foreslår på denne bakgrunn at ordene "det er godtgjort at" tas ut av ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen. En motsatt løsning, hvor politiet i omfattende grad må opplyse om hvorfor opplysningene er nødvendige, vil kunne komme i konflikt med politiets egen taushetsplikt, jf. politiregisterloven § 23. Dersom departementet likevel kommer til at det vil opprettholde ordlyden i forslaget, mener Kripos at det bør sies noe i forarbeidene om hva som skal til for at vilkåret om at det må være "godtgjort at opplysningene er nødvendige" er oppfylt. Politidirektoratet er enig med Kripos på dette punkt, og mener at der politiet anmoder om utlevering av opplysninger, må det kunne legges til grunn at politiet har vurdert hvorvidt dokumentene er nødvendige for saken.

Gjelder utlevering av opplysninger kun etter anmodning?

I høringsnotatet fremgår det at opplysningene kan utleveres etter anmodning fra politiet jf. formuleringen "søke å få". Politidirektoratet mener det kan reises spørsmål om hvorvidt det er adgang for sosialtjenesten til å utlevere opplysninger av eget initiativ (f.eks. dersom sosialtjenesten har nye opplysninger om en persons adresse/bopel som fraviker fra opplysningene som er utlevert tidligere). Direktoratet kan ikke se at dette er omtalt i høringsnotatet. Direktoratet mener at det vil være hensiktsmessig at det går uttrykkelig fram av proposisjonen at en slik oppdatering av opplysninger vil anses som å være utlevering i forlengelse av den første anmodningen om opplysninger.

Hvilke opplysninger som skal kunne gis ut

Høringsnotatet viser til "identitetsopplysninger". Direktoratet mener at dette er begrep som bør tolkes vidt når politiet ber om nødvendige opplysninger for saken, men at det bør vurderes om begrepet burde konkretiseres nærmere for å unngå tvil om hva som kan gis ut.

Det fremgår av lovforslaget at opplysninger om etnisitet, politisk eller religiøs oppfatning, helseforhold, misbruk av rusmidler eller seksuelle forhold, ikke kan utleveres til politiet eller kriminalomsorgen. Kripos peker i sin uttalelse på at disse opplysningene i noen særlige tilfeller bør kunne utleveres til politiet. Det gjelder for eksempel opplysninger om helseforhold og misbruk av rusmidler. Kripos viser til at tilsvarende opplysninger er underlagt et særskilt vern i politiregisterloven § 7, hvoretter disse opplysningene kun kan behandles "dersom det er strengt nødvendig ut fra formålet med behandlingen". Kripos foreslår derfor at det gjøres en tilføyelse i lovforslaget om at de aktuelle opplysningene likevel kan utleveres dersom det er "strengt nødvendig".

Saksbehandlingsrutiner - formkrav og dokumentasjon

I høringsbrevet fremgår det at de aktuelle anmodningene og utleveringene må skje skriftlig. Utover dette gir forslaget ingen føringer på formkrav. Direktoratet antar dette er tenkt regulert i dispensasjonsvedtaket, men mener at det av rettssikkerhetshensyn kan være grunn til å regulere dette nærmere i loven.

Oslo politidistrikt peker på at det i enkelte tilfeller vil haste med å få tilgang til opplysningene og ber om at det legges opp til en saksbehandlingsprosedyre som sikrer at utleveringsanmodninger kan behandles raskt og effektivt, også utenom kontortid.

Politidirektoratet mener i tillegg at det bør problematiseres/vurderes om sosialklienter bør gjøres kjent med at politiet innhenter opplysninger om dem, om det bør dokumenteres i fagsystemene til sosialtjenesten at opplysninger er utlevert, samt mottakers (politiet og kriminalomsorgens) taushetsplikt.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Avslutningsvis vil Politidirektoratet bemerke at avsnittet om økonomiske og administrative konsekvenser er svært kort. Direktoratet mener at ettersom hjemmelen er såpass vid og åpen, kan vi ikke utelukke at det vil komme en del henvendelser om å få utlevert taushetsbelagte opplysninger fra politiet til sosialtjenesten i kommunen. Opplysninger om identitet og kontaktinformasjon vil være sentrale opplysninger i svært mange av politiets saker.

Med hilsen

Geir Jonatan Sharabi
fung. seksjonsjef

Tone Grova Oppedal
seniorrådgiver

Vedlegg:

Kripos' uttalelse av 09.09.2015
Oslo politidistrikts uttalelse av
09.09.2015

Kopi til:

Justis- og
beredskapsdepartementet

POLITIET
KRIPOS

Politidirektoratet
politidirektoratet@politiet.no

NCIS Norway

Kun pr. e-post

Deres referanse:
E-post av 8. juli 2015

Vår referanse:
201501574

Sted, dato
Oslo, 09.09.2015

HØRINGSUTTALELSE - ENDRINGER I LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS - OG VELFERDSFORVALTNINGEN

1. Innledning

Det vises til brev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 11. juni 2015 om forslag til dispensasjon fra taushetsplikt for sosialtjenesten, med tilhørende e-post fra Politidirektoratet av 8. juli 2015. Kripos er bedt om å inngi høringsuttalelse til direktoratet innen 10. september 2015.

Forslaget innebærer en oppmykning av taushetspliktbestemmelsen i sosialtjenesteloven slik at det skal bli enklere for politiet og kriminalomsorgen å få opplysninger om tjenestemottakere, i hovedsak kontakt- og identifikasjonsinformasjon, for å kunne løse pålagte offentlige oppgaver.

Nedenfor følger Kripos' merknader og innspill til forslaget.

2. Kripos' syn på lovforslaget

Forslagets materielle innhold

Kripos er enig i at politiet og kriminalomsorgen har behov for å få utlevert mer informasjon fra sosialtjenesten enn hva de kan i dag, uten hinder av taushetsplikt. Vi støtter derfor at det gis nødvendig hjemmel for dette i sosialtjenesteloven. Vi er videre enig i Justis- og beredskapsdepartementets innspill om at politiet typisk har behov for kontaktinformasjon ved etterlysning av straffedømte, innkalling til avhør av mistenkte og vitner, samt forkynnelse av dommer, og at kriminalomsorgen har behov for samme informasjon ved innkalling til soning for straffedømte. Dette er situasjoner hvor dagens unntak i § 44 tredje ledd – å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse – normalt ikke kan anvendes.

Kripos/Retts- og påtaleenheten

Post: Pb. 8163 Dep., 0034 Oslo
Besøk: Brynsalléen 6, 0667 Oslo
www.politi.no/kripos

Telefon: (+47) 23 20 80 00
Telefaks: (+47) 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org. nr: 974 760 827

Høringsnotatet omtaler de hensyn som ligger bak dagens snevre adgang til å gi unntak fra taushetsplikten etter sosialtjenesteloven (spredning av informasjon til uvedkommende, stigmatisering, bruk til andre formål enn opplysningene er avgitt for). Slik Kripos ser det gjør ikke de anførte hensynene seg gjeldende når sosialtjenesten videreformidler informasjon til politiet eller kriminalomsorgen i tilfeller hvor opplysningene er nødvendig for å ivareta samfunnets behov for kriminalitetsvern. For øvrig er både politiet og kriminalomsorgens ansatte underlagt taushetsplikt, og opplysninger innsamlet til bruk for et offentlig formål kan neppe sies å være uforenlig med videre bruk av opplysningene i offentlig sektor, så fremt øvrige sentrale prinsipper som krav til nødvendighet, kvalitet, notoritet og informasjonssikkerhet ivaretas. Hensynet til en effektiv statsforvaltning tilsier i høyeste grad at en slik adgang til utlevering og bruk av informasjon er til stede.

Det fremgår av lovforslaget at opplysninger kan utleveres til politiet og kriminalomsorgen "når det er godtgjort at opplysningene er nødvendige for at disse myndighetene skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver". Vi antar at det forutsetningsvis er politiet (hvv. kriminalomsorgen) som skal godtgjøre at opplysningene er nødvendige for å løse våre pålagte offentlige oppgaver, mens det er sosialtjenesten som skal vurdere om den informasjonen som gis for å få utlevert opplysningene, er tilstrekkelig for å fylle vilkåret "godtgjort". Etter Kripos' oppfatning er det politiet selv som må ta ansvar for at opplysningene det bes om er nødvendige. Vi viser i denne sammenheng til politiregisterloven § 5, jf. § 4. Det fremgår her at politiet bare kan behandle opplysninger når det er nødvendig ut fra formålet de er innhentet for eller til andre politimessige formål, med mindre det er bestemt i lov eller i medhold av lov at retten til behandling er begrenset, eller at opplysninger kan behandles til andre formål enn de politimessige. M.a.o. er politiet pålagt bare å behandle (herunder innhente) opplysninger når det er nødvendig for å løse pålagte offentlige oppgaver.

Kripos foreslår på denne bakgrunn at ordene "det er godtgjort at" tas ut av ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen. En motsatt løsning, hvor politiet i omfattende grad må godtgjøre hvorfor opplysningene er nødvendige, vil kunne komme i konflikt med vår egen taushetsplikt, jf. politiregisterloven § 23. Dersom departementet likevel kommer til at det vil opprettholde ordlyden i forslaget mener vi at det bør sies noe i forarbeidene om hva som skal til for at vilkåret om at det må være "godtgjort at opplysningene er nødvendige" er oppfylt. Vi kan ikke se at det er sagt noe om dette i høringsnotatet. Vi anmoder om at det i en slik sammenheng sees hen til at det er politiet selv som må ta ansvar for at opplysningene det bes om er nødvendige for utførelsen av våre oppgaver, slik vi har anført ovenfor.

Hva gjelder det materielle innholdet i høringsforslaget vil vi videre peke på at vi ser for oss at noen av de opplysningene som etter lovforslaget under enhver omstendighet skal være underlagt taushetsplikt, i noen særlige tilfeller bør kunne utleveres til politiet. Det gjelder for eksempel opplysninger om helseforhold og misbruk av rusmidler. Tilsvarende opplysninger er underlagt et særskilt vern i politiregisterloven § 7, hvorefter disse opplysningene kun kan behandles "dersom det er strengt nødvendig ut fra formålet med behandlingen". Vi foreslår derfor at det gjøres en tilføyelse i lovforslaget om at de aktuelle opplysningene likevel kan utleveres dersom det er "strengt nødvendig".

Politidirektoratet har i sin bestilling, foruten innspill på kravet om at nødvendigheten av utlevering må være "godtgjort", særlig bedt om innspill på om det er forutsetninger om annet regelverk (f.eks. krav om utlevering av bevis) som bør synliggjøres, og om det bør sondres mellom hvorvidt utleveringen skjer av eget tiltak eller på anmodning. Kripos antar at direktoratet med henvisningen til krav om utlevering av bevis sikter til straffeprosessloven

§ 210, jf. bl.a. §§ 118 og 230. Kripos kan ikke se at lovforslaget får noen betydning i relasjon til disse bestemmelsene, annet enn at ansatte i sosialtjenesten vil få plikt til å forklare seg for politiet om opplysninger de etter lovendringen kan utlevere til politiet, uten å bryte taushetsplikten. Hva gjelder spørsmålet om det bør sondres mellom hvorvidt utleveringen skjer av eget tiltak eller på anmodning, så mener Kripos at det ikke er en naturlig eller nødvendig sontring. Vi kan ikke umiddelbart se for oss situasjoner hvor sosialtjenesten av eget tiltak vil gi opplysninger til politiet med hjemmel i den nye bestemmelsen, da det er et vilkår for at politiet skal motta opplysningene at de er nødvendige for at politiet skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver. Som det fremgår ovenfor er det vår oppfatning at det er politiet selv som må vurdere om opplysningene som ønskes utlevert er nødvendige for utførelsen av våre oppgaver.

Lovgivningsmetode

Det fremgår av høringsnotatet at departementet ved utarbeidelsen av lovforslaget har sett hen til NAV-loven og måten utlevering av opplysninger til politiet (og andre myndigheter) rent lovteknisk er løst på i denne; gjennom en dispensasjonshjemmel.

Det fremgår ikke av høringsnotatet hvorvidt det er vurdert om unntaket fra taushetsplikten kan inntas direkte i loven, eller hvorfor departementet eventuelt har kommet til at dette ikke er en aktuell/ønskelig løsning. Etter Kripos' oppfatning er det aktuelle unntaket fra taushetsplikten av en slik art at det bør kunne hjemles direkte i loven, og vi foreslår derfor at det velges en slik løsning fremfor at det gis en dispensasjonshjemmel. Hensynet til forutberegnelighet for brukere av sosialtjenesten og for politi og kriminalomsorg, samt hensynet til en effektiv forvaltning tilsier at en slik generell dispensasjon bør inntas direkte i loven.

3. Særlig om forholdet til og harmonisering med arbeids- og velferdsforvaltningslovgivningen

Ut over det som fremgår ovenfor tillater vi oss å peke på et par forhold relatert til harmonisering med NAV-loven § 7 som ikke er omhandlet i høringsnotatet, men som vi likevel mener at har relevans i denne sammenhengen, og som det bør sees hen til i forbindelse med lovforslaget.

I vedtak V6-30-00-B09, hjemlet i NAV-loven § 7 fjerde ledd, har Arbeids- og velferdsdirektoratet gitt følgende vide dispensasjon for å utlevere opplysninger til politiet:

*"Med hjemmel i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 fjerde ledd bestemmer Arbeids- og velferdsdirektoratet at begrensningene i taushetsplikten i bestemmelsens tredje ledd ikke er til hinder for at NAV Kontroll og innkreving ved Styringsenheten kan utgi opplysninger til politiet i enkeltsaker.
Politiet må i det enkelte tilfellet godtgjøre med skriftlig dokumentasjon at opplysningene er nødvendige for at politiet skal kunne løse pålagte offentlige oppgaver."*

Med hjemmel i samme bestemmelse er det videre gitt flere andre dispensasjoner for å utlevere opplysninger til politiet. For eksempel er Oslo politidistrikt v/Saknetgruppen gitt en spesiell dispensasjon i vedtak V4-30-00-B09 i sine saknetsaker. Etter Kripos' syn er dispensasjonen i vedtak V6-30-00-B09 så vid at man skulle tro at dispensasjonen for saknetsaker gitt i V4-30-00-B09 er overflødig. Kripos ser videre ikke noen saklig grunn for at utlevering av informasjon

til bruk i saknetsaker i Oslo politidistrikt skal håndteres annerledes enn til bruk i saknetsaker andre steder i landet. I de fleste saknetsakene vil politiet riktignok kunne få nødvendig informasjon i medhold av den generelle dispensasjonen i V6-30-00-B09, så den store praktiske forskjellen utgjør det neppe. Likebehandlingshensyn tilsier likevel at alle politidistrikt og særorgan bør ha den samme muligheten til å få informasjon fra andre myndigheter i samme type saker.

Helt avslutningsvis vil vi vise til at det i høringsnotatet er vist til at det i en årrekke har vært mulig å dispensere fra taushetsplikten i trygdelovgivningen, men ikke fra sosialtjenesteloven. Dispensasjonshjemmelen i dagens trygdelovgivning, NAV-loven § 7 fjerde ledd, gjelder ikke bare politiet og kriminalomsorgen, men "*offentlige myndigheter*" generelt. For eksempel er det etter den loven gitt dispensasjoner til Skatteetaten og Helsetilsynet, i tillegg til politiet og kriminalomsorgen. Kripos har ikke faglig grunnlag for å vurdere behovet for utlevering av informasjon fra sosialtjenesten til andre forvaltningorgan. Vi vil likevel bemerke at det fremlagte forslaget til endring i sosialtjenesteloven ikke harmoniserer med NAV-loven på dette punktet.

Med hilsen

Vigleik Antun
ass. Sjef Kripos

Saksbehandler:
Tone Aase
politiadvokat

Kopi til: Det nasjonale statsadvokatembetet

POLITIET
OSLO POLITIDISTRIKT

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

OSLO POLICE DISTRICT

Deres referanse:

Vår referanse:
201505237-2 008

Sted, Dato
Oslo, 09.10.2015

HØRINGSBREV - UTKAST TIL ENDRINGER I LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGEN

Det vises til e-post av 08.07.15 vedrørende forslag til endringer i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 44. De foreslåtte endringene innebærer at det kan gis dispensasjon for utlevering av opplysninger til politiet og kriminalomsorgen på tilsvarende måte som etter Lov om arbeid- og velferdsforvaltningen § 7 fjerde ledd.

For at politiet skal kunne utføre sine samfunnsoppgaver på en effektiv og hensiktsmessig måte, er det av stor betydning å sikre nødvendig informasjonsdeling. Godt samarbeid og tydelige bestemmelser for utlevering av opplysninger mellom arbeids- og velferdsforvaltningen og politiet er derfor helt grunnleggende, slik at etatene kan utveksle nødvendig informasjon med hverandre.

Oslo politidistrikt er derfor positive til at adgangen til å utlevere informasjon fra arbeids- og velferdsforvaltningen til politiet og kriminalomsorgen blir utvidet, slik at også opplysninger om personer som har mottatt sosiale tjenester kan utleveres til politiet og Kriminalomsorgen. Oslo politidistrikt imøteser derfor en oppmykning av taushetspliktreglene, slik som foreslått.

Det fremgår av høringsforslaget at slik dispensasjon (søknad) sendes til departementet, eventuelt Arbeids- og velferdsdirektoratet dersom myndigheten delegeres.

Oslo politidistrikt ønsker å bemerke at for å sikre formålet med bestemmelsen, vil det i enkelte tilfeller haste med å få slik dispensasjon for å få tilgang til opplysningene. Det bes derfor om at det legges opp til en saksbehandlingsprosedyre som sikrer at søknader om dispensasjon kan behandles raskt og effektiv, også utenom kontortid.

Ut over dette har Oslo politidistrikt ingen merknader.

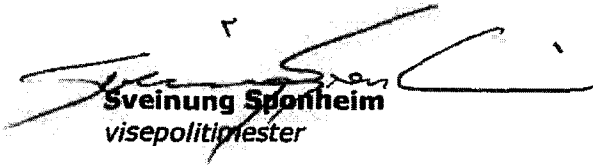
Oslo politidistrikt

91 Strategisk Stab
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Besøk: Grønlandsleiret 44, 0190 OSLO

Tlf: 22 66 90 50
Faks: 22 66 87 01
E-post:

Org. nr.: 961398142
Giro: 7694.05.08319
www.politi.no

Med hilsen

Sveinung Sponheim
visepolitimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Anette Engum
personvernrådgiver
Telefon: 22669313